

CARTILE

SATEANULUI ROMANU.

DESCÉPTA-TE ROMANE!

Cartea VI.

Iuniu.

An. VIII.—1883.

Trei voinici.

Schitia din Resboiulu Roman-ruso-turcu.

Erá in primavér'a anului 1877, nu se inchiáse inca conventiunea din 14 Aprilie pentru cooperarea Romaniei in resbelulu Ruso-Turcu. Spiritele eráu fórte agitate din caus'a viitoriului resboiu.

Locuitorii orasielor mai apropiate de Dunare eráu cei mai chinuti sí ingrigiati, multor'a le erá frica cá Turcii se nu tréca Dunarea si se incépa apoi jafurile, pradările sí omorurile atátu de caracteristice natiunei turce sí mai cu séma pentru infioratorii ei Bazibuzuci.

Multe din familii 'si tramiteáu copii sí sculele pe la orasiere mai muntene, unde poteáu gasí mai multu adapostu in casuri de fortuni sí invalmasieli. Carpatii au fostu de multe-ori refugiu multor'a in tempulu nenorociteloru invasiuni ce nenumeratele hórde de barbari facura in cursulu secoliloru asupr'a multu chinutilorú principate romane din Daci'a.

Dupace se inchià conventi'a, Romanii se preparà a se pune pe petioru de resboiu cá se póta luá cu fala parte in resboiu alaturi cu Rusii. Deja se organizasera sí se completasera celebrele regimente de vênatori sí curcani, care prin vitegi'a ce desfasiurara la Griviti'a, Lom-Palanc'a, Rahov'a etc., pusera in admiratiune Romani'a sí chiar' Europ'a intréga. Acesti voinici probara neindoiosu cá Romanii nu se lauda indesiertu a fí descendinti mandrii ai belicosiloru sí valorosiloru Romani.

Între voinicii acestor regimente erau și trei frați; doi dintr'ensii serviau în regimentul VIII. de vânători. Acestu regimentu sub capitanul său celebrul Valter Maracineanu repurtă celebră victoria care se termină prin luarea redutei Griviti'a. Totu din acestu regimentu au făcutu parte și voinicii: soldatu, sergentu și caprariu alu caror nume ne scapă din memoria care înse voru rămâneă neuitati în istoria acestui război. Acești voinici prin eroismul și patriotismul lor au isbutit a lua stindardul turcu din mâinile inamicului. Ultimul din trei frați servea în unu regimentu de curcani care se renumi multu la Lom-Palanca.

Acești trei frați erau copii lui moșiu Stanu și alu babei Profirei dintr'unu sat de lângă Văleni de Munte, județiulu Prahova; erau nise adevărați munteni vitezi și voinici de frunte cu sufletu nobil și valoros. Educația și o făcuseră în curatieni'a și inocenția sufletului. Mamă loru modelu de pietate și bunătate i crescuse în frică Domnului, în onorarea virtutii și a onestității; tatăl lor le inspirase de timpuriu gustul la muncă și agricultura. După ce și terminară invetiaturile elementare în școlă rurală din satu unde bunul dascălu Jonica le insufleă nobilul sentimentu alu patriotismului și le aretase o multime de modele demne de imitat din istoria neamului nascătoriu alu nostru; doi dintr'ensii trecura în școlă de agricultură din București. Celu mai micu dintr'ensii anume Fanica aretă atata predilecție și silinția la studii și mai cu seama la horticultură că directoru școlii i promise o burză pentru streinatate. Celu mai mare Stanu rămase acasă la părinți și se ocupă cu vânătoarea și pescăria. Astfel erau acești trei băieți singuri a multumire și singurulu spriginu alu părinților care mai aveau două fete care din nenorocire nu esisera tocmai soii buni.

Războiul era în prediul de a se începe, Rusii treceau Prutul în horde fără număr, mulți aveau aerul unor mari și belicoși barbari ai nordului, Casacii, nise fugăci și sprinteni calari, petreceau că hunii lui Atilă toată ziua pe cai, cu deosebire că ultimii dormeau și calari. Pahontii, cu carale lor cari serviau de transportu a munițiilor și

provisiunelor armatelor imperiale, erau nise galcevitori selbateci, betivi la culme, erau in stare se-si dea preste gatu litre de spiritu celu mai tare fara a se codi catu-si de pucinu. Romanii primira cu multa fratie si prietenie pre Rusi ca pre nise frati de ritu. Cele mai insemnate case din orasiile Galati, Ploesci, Brail'a, Bucuresti etc. erau ocupate de autoritatile militare ruse. La petreceri se cantă si se jocă rusesce. Armat'a romana stă alaturi cu cea rusa. Voinicii nostrii cari trecusera virst'a de 21 de ani fusera inrolati toti-trei in ostire, erau in ajunulu trecerei Dnnarei. Dupa gloriosele isbande cu explosiunea monitoriului turcu de la Braila, o parte din armata trecu Dunarea la Macinu, nu trecu multu tempu si o alta parte trecu Dunarea la Sistov pe unu podu facutu cu multe greutati pe plute. Grosulu armatei trecundu puse in mare consternatie pe Turci cari se intarira in orasiile si forturile principale: Rusciucu, Silistr'a, Warna, Vidinu, Plevn'a. Silistr'a si mai cu seama Rusciuculu cu mantalele loru de ziduri resistara multu tempu focuriloru nostre. Calarasii si giurguii avura a suferi multe din caus'a obuselor ce paganii de Turci aruncara din fortele loru pozitiuni naturale asupr'a loru, care erau mai reu asediate strategicu.

Dupa isbandele de la Silistr'a si Rusciucu armatele nostre si ale aliatiloru nostri avura multu de lucru cu Plevn'a, pe care o luasera deja, inse care casu erasi in manile loru prin neglenti'a unui generalu. Aci se concentrase tota puterea si sufletulu declinandu lui imperiu ottomanu. Aci valorosulu Osmanu pasia arata Europei ca Turci'a mai are inca vietia. Si vai! Daca imperiulu lui Mahomedu ar' fi avutu mai multi Osmani nu scimu dieu cine ar' fi esitu invingatoriu din acestu erudu si sangerosu resboiu care costa pe tierra multi omeni si multe sacrificii. Patru luni tienu asediul acestei tari cetati care nu voiă se se predee decatu constrinse prin fome. Fatalismulu se incarnase in natiunea turca. Gloriosele asalturi de la Griviti'a si cele din 30 Aug. pentru serbatorirea numelui tiarului Alexandru nu potusera se produca decatu unu slabu efectu. De-abea la 28 Novembrie di santa in analele crestinatiei, Osmanu pasia incercă o fuga

cá se scape de fóme, fù inse constrinsu se se predee cu totu grosulu armatei cei mai remanea. Romanii sí Rusii pierdura la acestu asediu mai multi ómeni cá Turcii. Aci peri flórea armatei romane, cari intr'unu modu laudabilu cascigara cu sangele loru independinti'a patriei. Intre victimele acestui asediu fù sí Stanu fratele celu mai mare din cei trei voynici. Dumitru fù dusu prinsonieru la Constantinopolu. Dupa terminarea asediului de la Plevn'a resboiulu fù aprópe terminatu, armatele Ruso-Romane nu mai intempnara decátu pucina resistentia la Lom-Palanc'a, Vidinu, Sipc'a, Adrianopoli, dupa luarea celei din urma se inchiá pacea de la St. Stefano. Dar' vai! sângele Romaniloru nu fù destulu de bine recompensatu. Independenti'a sí Dobrogea n'au fostu dobandite decátu prin perderea Basarabiei sí impamentenirea Jidaniloru, n'a fostu o recompensa ei numai unu schimbu amarnicu. Vestea caderei inexpugnabilei Plevne produse o mare bucuria in tóta Romani'a sí Europ'a intréga. Orasiere cele mai principale serbatorira acestu nemoritoriu triumfu; capital'a Romaniei sí capitalele judetieloru eráu fórté animate sí in aventulu loru patrioticu nu crutiáu nimicu pentru celebrarea isbandei prin redicare de arcuri de triumfu, ghirlande etc. In multe locuri serbarile tienura chiar' 3 díle. Dar' pe sub masc'a acestei nedescriptibile bucurii se ascundeá de multe-ori suspinuri. Parintii sí rudele voyniciloru dela Plevn'a díceáu sí oftáu: óre unde voru fi fíi sí rudele nóstre dór' se voru întóree ori nu-i vomu mai vedeá decátu in ceriu. Guvernulu in laudabil'a s'a sollicitudine pentru fíi sei acordase multor'a dreptulu de a se re'ntóree in tíera pentru a-si revedeá parentii sí rudele. Casulu nu poteá fi in sa pentru voynicii nostrii, unulu perise la unu asaltu la Plevn'a, celalaltu fusese dusu prinsonieru la Constantinopoli; celu de alu treilea de la Lom-Palanc'a nu intrase inca in focu.

(Va urmá.)

V i o l ' a .

(Dupa o poveste populara.)

II.

(Urmare.)

Bietulu nostru de Ciurila
Sucesce unelt'a-n mâna
O sucesce,-resucesce,
Dar' elu totusi nu gâcesce,
Ca de ce tréba-ar' fi buna
Arculu si lad'a cu struna. —
— Cà-ci de si catana-a fostu
Bietulu de Ciurila-a nost',
Totu de capu nu i-s'a datu
Unu lucru asia ciudatu. —
Nice nu erá minune,
Cà-ci nu se scieá anume
Déca vre-unu omu pamenteanu
A vediutu pân' la-acelu anu
Luna, diua si clipita
Minunea nepomenita.
Cà-ci numai d'in intemplare
De ventu venindu o suflare,
Si cadiendu arculu pre struna
Unelt'a-incepe si suna :

„Mai incetu cu arcutiulu
Se nu-mi vatemî sufletulu,
Ca odata am fostu féta,
Viol'a cea desmierdata
Si de mama si de tata. —
Si-amu avutu o sureora
Ce a fostu dujman'a mea
Si-am avutu unu fratioru,
Care adî e craisoru. “ —

Catu ce ast'a-a auditu
Tiganulu celu procopsitu,
— Deórece elu sciuse,
Ca craiului i perise
O fóta de totu iubita
Mandr'a Viola numita —
Jute mi-se hotáresce
Si càtra-imperatu pornesce,

Cá se spuna c'a aflatu,
Ce Violei s'a templatu.
Dar' Ciurila scieá bine,
Ca la unu craiu cine vine
Trebe se fia-imbracatu
De parade si gatatu.

Nesce nagragi de pomana
Tocmai de cându fû catana
Si-i trage iute pre sine
Si-inca un'a-in capu i vine:
Se se mai inpodobésca
Cu glug'a lui boerésca, —
Unu sumanu mare mítiosu
Nu prea tare petecosu. —
Asia tîganulu gatatu
Pornescé catra palatu
Cu lucrulu, ce l'a aflatu
Câ-ci vedea, ca-i minunatu,
Si-i cev'a de câscigatu
Dela naltiatù-'mperatu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dupa ce la craiu sosescé
Tîganulu se procopsescé
Si cu unélt'a maéstra
Cânta-afara la feréstra.
Pre imperatu audiendu-lu,
'Lu cuprinde éra gândulu
De copil'a ce-o furase
Talharii, si n'o aflase.
Deci 'lu chiama inainte
Pre tîganu cu-atari cuvinte:
„De unde si cum se póte,
Spune-mi tîganule tóte
Se ai tu asia-o unélta
Cum in lume nu e alt'a?“
Pre tîganu fric'a-lu cuprinde,
Spune totu, nemicu n'ascunde
Si la poff'ta craiului
I lasa laditi'a lui.
— Pentru lucrulu celu pofftitu
Imperatulu l'a cinstitu,
Er tîganulu multiamindu
Merge acase chiuindu. —

Imperatulu cu uimire
Si muncitu de-alui gândire
Trage cu arculu pre strune,
Se audă ce i-oru spune.
— Dar' ce lucru minunatu
D'in laditia i-a cântatu:

„Mai incetu iubite tata,
Ca odata ti-am fostu féta
Si-am avutu frate si sora
Si eu m'am chematu Viola.“

Audiëndu atari cuvinte
— Lucru mai pre susu de minte —
D'intr'o lada fâra nume,
Dómne, nu mai potu a spune,
Cum incepe craiu-a plânge,
Dupa ce laditi'a-o intinde
Crafesei, ce asceptá
S'auda ce ia cantá. . . . !
Cându arculu pre strune-lu pune
Acele incepu se sune:

„Mai incetu maica machnita,
Ca io-su fic'a t'a iubita.“

Dar' craies'a cá muiere
Se cuprinde de durere
Si se face mai nebuna
Pentru fiic'a ei cea buna. —
Cându apoi pre-acea minune
Printiulu Pavelu arculu pune
Ea atuncia lui i spunne:

„Mai incetu fratele meu,
Ca m'apasa arculu greu,
Ca io sum dulcea ta sora,
Care m'am chematu Viola.
Si-am avutu o sureora
Ce a fostu dujman'a mea.
Si-amu fostu si eu cândv'a féta
Si-am avutu mama si tata!„

Pavelu inca incepe-a plânge,
Cà-ci durerea 'lu invinge. —

Plângu, cu toti se daulescu
Si amaru se chinuescu.
Dar' Ann'a se totu feresce
Cu nici unu pretiu nu voiesce,
Că se prinda-'u a s'a mâna
Acea minune diëina,
Că-ci mostra anim'a
Si-i spunea ce i-a cantá
Scieá ca bin' n'a-umblá. —

Ast'a vediend'o 'mperatulu,
Si aduna-'ntregu senatulu
Si-lu intréba apoi de svatu
Spunédu-i ca ce a aflatu.
Senátulu se socotesce
Si pre urma-i sfatuesce
Mórtea cea mai hotiomana
Mai cruda si mai tirana:
La doi cai de codi s'o lege
Si se-i lase apoi s'alerge
Prin nesce pustietáti
Cá s'o rumpa in bucati.

(Finea vá urmá)

Proverbe pentru economi.

Frumseti'a vescediesce, dar' intiepletiunea cresce.

Déca inveti la tineretie, scii la betranetie.

Cine 'ntréba nu gresiesce.

Lucráti, precându lenesii dormu; sí ve-ti avé bucate se sí vindeti, sí se ve sí remana, pre cându lenesii n'oru avé nici se le ajunga.

Celu ce scie carte are patru ochi.

La ori-ce tréba, pre Stanu patítulu 'lu-intréba.

Fapt'a buna-i o cununa.

Déca ai avere, toti te omenescu.

Poterea la omu suntu anii, si aripile lui banii.

Ochiulu stapênului ingrasiá calulu.

Studiosulu 'si-câsciga scientia, sirguintiosulu avere.

Din lips'a baniloru multe têrguri bune remanu nefacute.

Cu lâutari si cu mésa, aduci pre draculu in casa.

Promisiunea data, e detoria curata.

Omulu santiesce loculu si nu loculu pre omu.